

7. Матарас Є. В. Реалізація основних процесів енергозбереження в Республіці Білорусь / Є.В. Матарас, Л. В. Олехнович // Студентський Вісн. – 2007. – № 10.
8. Семенов В.Г. Муниципальные программы энергосбережения / В.Г. Семенов// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.energoserfond.ru/wiki/speech/doc5/>
9. Сергеев Н.Н. Методологические аспекты энергосбережения и повышения энергетической эффективности промышленных предприятий : монография. Ижевск: Удмурт. ун-т, 2013. – 116 с.
10. Соколовская Г. А. Ресурсосбережение на предприятиях / Г. А. Соколовская. Т. С. Сигарева. – М: Экономика. 1990. – 156 с.

References

1. Alybayev, Timur. «Theoretical approaches to define the content and factors of energy saving programs in the region.» *Bulletin of Kazan. state. power e. Univ.* 3 (2012): 7-13. Print.
2. Andrizhnevskyy, Andrey, and Vladimir Volodin. *Energy efficiency and energy management*. Minsk: Higher school, 2005. Print.
3. Davdyants, Dmytro , Vladimir, Zhidkov, and Larisa Zubova. "By the definition of "energy efficiency" and "energy efficiency. "" *Fundamental research* 9 (2014):1294-1296. Print.
4. Danilov, Oleksandr, and Andrey Kostyuchenko *Practical Guide to selecting and developing energy efficiency projects*. Moscow: CJSC "Tehnopromstroy." 2006. Print.
5. Efremov, Vladimir, and Hennadiy Markman. "Energy" and "energy efficiency": clarification of concepts, Balanced Scorecard Energy." *Bulletin of the Tomsk Polytechnic University* 4 (2007). Print.
6. Law of Ukraine "On energy saving" from 24.11.2003 r. Verhovna Council Ukraine. Kyiv: Parla. type-vo.,1994. Print.
7. Mataras, Evhen, and Leonid, Olekhnovich "Implementation of major energy-saving processes in the Republic of Belarus." *Student Visn.*10 (2007). Print.
8. Semenov, Vlafimir "The municipal energy saving programs" <http://www.energoserfond.ru/wiki/speech/doc5/>
9. Sergeev, Nikolay. "Methodological aspects of energy saving and energy efficiency of industrial enterprises: a monograph. " *Izhevsk Udmurtia. University Press*, 2013. Print.
10. Sokolovskaya, Halina, and Tatyana Sigareva. *Resource enterprises*. Moscow: Economy. 1990. Print.

Рецензенти:

Плюський В.О. – доктор технічних наук, професор, проректор з наукової роботи та міжнародних зв'язків Київського національного університету будівництва і архітектури;

Тугай О.А. – доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри організації та управління будівництвом Київського національного університету будівництва і архітектури.

УДК 369

ББК 65.27

Мельничук Ю.М.

АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВЧОЇ БАЗИ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ

ПВНЗ «Європейський університет»,
Уманська філія,
Міністерство освіти та науки України,
20300, м. Умань, вул. Шевченка, 15-а,
тел.: 0474459018, факс 0474453024,
e-mail: postmaster@uman.e-u.in.ua

Анотація. У статті розглянуто теоретичні питання страхування життя в Україні. Розкрито суть страхування в цілому та страхування життя як його підвиду. Проаналізовано законодавчу базу діяльності страхування життя.

Досліджено розвиток страхового законодавства в хронологічному порядку. Простежено за утворенням та формуванням страхових компаній з страхування життя на страховому ринку України. Виявлено позитивні зрушення та недоліки в законодавчій базі з страхування життя.

Проаналізовано договори страхування, розглянуто вимоги до страховиків. Зроблено висновки та запропоновано пропозиції щодо поліпшення страхового законодавства з метою удосконалення страхування життя на сучасному страховому ринку України.

Ключові слова: страхування життя, страхові компанії, страховик, страхувальник, страхова послуга.

Melnychuk Yu.M.

ANALYSIS OF LEGISLATIVE BASE OF LIFE-INSURANCE IN UKRAINE

European university, Uman's branch,
Ministry of education and science of Ukraine,
Shevchenko str., 15-a, Uman,
20300, Ukraine,
tel.: 0474459018,
e-mail: postmaster@uman.e-u.in.ua

Annotation. In the article the represented basic results of balance of interests of insurer and insured in relation to the programs of long-term life-insurance. It is investigational and it is found out the factors of influence on the cost of life-insurance, pre-condition of choice of insurance favor.

It is investigational development of insurance legislation in a chronologic order. It is noted after education and forming of insurance companies from life-insurance at the insurance market of Ukraine. Positive changes and failings are discovered in a legislative base from life-insurance. The contracts of insurance are analyzed, considered the requirements to the insurers. Conclusions are done and offered suggestions in relation to the improvement of insurance legislation with the purpose of improvement of life-insurance at the modern insurance market of Ukraine.

Keywords: life-insurances, insurance companies, insurer, insured, insurance favor.

Вступ. Ринок страхування життя в Україні перебуває на етапі формування. Основними перешкодами і проблемами його розвитку є нестабільна соціально-економічна ситуація на сучасному етапі та особливість культурно-історичних традицій українського суспільства. Тому, навіть при суттєвих змінах в законодавчій базі, ринок страхування життя займає досить слабе місце в економіці та потребує змін в державному регулюванні, а саме: посилення правових та економічних механізмів захисту інтересів страхувальника та стимулювання населення і роботодавців до укладання договорів; удосконалення інвестиційно-кредитного законодавства, напрямів та сфер діяльності страховика з страхування життя, створення засад для об'єднання страхової та пенсійної системи в Україні.

Недостатній рівень теоретичних розробок та необхідність вирішення проблем удосконалення законодавчої бази страхування життя, активізації інвестиційної діяльності страховика, збалансування інтересів страховика і страхувальника обумовлюють актуальність теми.

Постановка завдання. Метою статті є поглиблення теоретичних засад страхування життя, а саме удосконалення законодавчої бази як фундаментального елемента правовідносин страховика і страхувальника.

Результати. З отриманням незалежності, в Україні відбувається постійний розвиток законодавчого, державного регулювання ринку страхування життя. Для цього було прийнято ряд законів, указів та проєктів, що сприяють поліпшенню страхового ринку та умов функціонування страховиків.

У пояснювальній записці до бухгалтерського звіту Укрдержстраху за 1991 р., зазначено: "Переважна частина резерву внесків у розмірі 3,8 млрд. крб., що становить 59% його загального обсягу за останні 20 років, перерахована до союзного бюджету" [1]. Отже, в наявності Укрдержстраху повинні були залишатися страхові резерви в сумі

2,6 млрд. радянських рублів, сплачені громадянами України.

НАСК "Оранта" – правонаступник майнових прав та обов'язків Укрдержстраху. Разом вони за період 1993–1995 рр. звертались до різних вищих організацій України та Росії щодо повернення коштів за договорами довгострокового страхування життя страхувальникам України. На жаль, впродовж 1997–1999 рр. були здійснені лише знецінені компенсаційні заощадження у розмірі 50 грн. З такими показниками розпочалось формування страхування життя в Україні.

10.05.1993 р. Кабінет Міністрів України ухвалив Декрет "Про страхування", який передбачав формування страхових резервів з страхування життя на загальних умовах. Цей акт не враховував особливостей страхування життя, не зазначав переліку страхових випадків, не зазначав механізму розміщення страхових резервів для забезпечення майбутніх виплат, що призвело до значних проблем у сфері страхування життя та всі можливі маневрування з метою зменшення оподаткування, що в результаті призводило до операцій не пов'язаних з страхуванням життя.

Першим кроком, що сприяв розвитку саме страхуванню життя в Україні було прийняття Закону України "Про страхування" від 7.03.1996 р., який усунув недоліки Декрету "Про страхування". Найпершим проявом розуміння особливостей страхування життя законодавцями була заборона страховикам з страхування життя здійснювати інші види страхування, відмінні від страхування життя. Укрстрахнагляд у червні 1997 р. затвердив Методику формування резервів зі страхування життя.

Основний розвиток ринку страхування життя розпочинається з прийняття Закону України "Про страхування" від 04.10.2001 р. Законом було визначено поняття "таємниця страхування", "договір страхування життя", встановлено вимоги до такого виду страхування, а також зазначено мінімальний розмір статутного фонду страховика, що займається страхуванням життя. Даний закон дає всі можливості іноземцям здійснювати страхування життя в Україні, що створює здоровий конкурентний клімат на страховому ринку, залучає іноземний капітал в економіку України. На основі таких законів, у 1998 р. розпочинає свою діяльність Австрійська страхова компанія з страхування життя "Граве Україна". Початок ХХІ століття відображений активним відновленням страхового ринку України. Саме в цей час були створені страхові компанії такі, як "Блакитний поліс", "АСКА-Життя", "Гарант-ЛАЙФ", "Еталон Життя", "Іллічівська", "Лемма-Віте", "ТАС" з українським і українсько-іноземним капіталом та за участю іноземного капіталу: "Граве Україна", "АЛКО АІГ Життя (на сьогодні це "Аліко Україна)", "Юпітер" та інші. Вітчизняні страховики здійснювали страхування життя на довгострокові та короткострокові періоди, надаючи і інші страхові послуги, іноземні компанії – довгострокове страхування життя.

На відміну від загального страхування, довгострокове страхування життя (більше 3 років) цілком може бути розраховане на збагачення застрахованого, саме стаття 9 Закону України "Про страхування" від 4.10.2001 р., передбачає можливість отримання частини (85%) інвестиційного доходу страховика від розміщення страхових резервів.

Свій внесок в регулювання страхування життя внесено і Директивою 02/83/ЕС Європейського Парламенту і Радою "Про страхування життя" від 5.11.2002 р. [3], що рекомендують встановлювати за договорами страхування життя гарантований інвестиційний дохід не більше ніж 4%. Стаття 9 Закону України "Про страхування" встановлює таку ж норму.

Згідно з Законом України "Про внесення змін до Закону України "Про страхування" від 07.07.2005 р. страхова діяльність в Україні здійснюється виключно страховиками-резидентами, та встановлені вимоги щодо формування статутного капіталу страховика, його фондів та резервів (рис. 1).

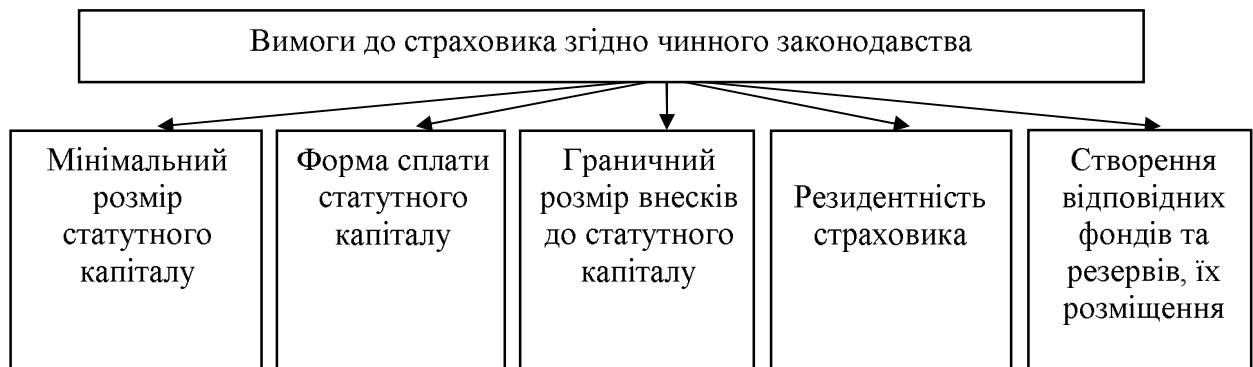

Рис. 1. Вимоги до страховика згідно законодавства України [4]

Законодавчо встановлено мінімальний розмір статутного фонду для компаній з страхування життя у сумі еквівалентній 1,5 млн. євро, за обмінним валютним курсом України, що сплачується виключно в грошовій формі. При цьому законодавство встановлює обмеження:

– допускається формування статутного фонду страховика цінними паперами, що випускаються державою, за їх номінальною вартістю в порядку, визначеному Держфін-послуг, але не більше ніж 25% від загального розміру статутного фонду;

– забороняється використовувати для формування статутного фонду векселі, кошти страхових резервів, бюджетні кошти, кошти, одержані в кредит, позику та під заставу, і вносити нематеріальні активи.

Через 5 років після вступу України до СОТ мінімальний розмір статутного фонду компанії з страхування життя становитиме 10 млн. євро за валютним обмінним курсом України [5].

Загальний розмір внесків компанії з страхування життя до статутних фондів інших страховиків України не може перевищити 30% її власного статутного фонду, у тому числі розмір внеску до статутного фонду окремого страховика не може перевищувати 10%.

Страховик має право розпочати страхову діяльність якщо:

– облікова і реєструюча система відповідає вимогам, встановленим нормативно-правовими актами;

– внутрішні правила страховика відповідають вимогам законів України та нормативно-правових актів державних органів, що здійснюють регулювання та нагляд за ринками фінансових послуг;

– професійні якості та ділова репутація персоналу відповідають вимогам, встановленим нормативно-правовими актами [6, с. 283].

Законом України "Про внесення змін до Закону України "Про страхування" № 2774 – IV від 7.07.2005 р. [7], що набуває чинності через п'ять років після вступу України в СОТ, визначено, що страховиками, які мають право здійснювати страхову діяльність на території України, є зареєстровані відповідно до законодавства України постійні представництва у формі філій іноземних страхових компаній, які одержали у встановленому порядку ліцензію на здійснення страхової діяльності.

Для забезпечення платоспроможності, фінансової стійкості та надійності страховика обов'язковою умовою його діяльності є:

– наявність сплаченого статутного капіталу (1 млн. та 1,5 млн. ЄВРО);

– наявність гарантійного фонду, який складається із спеціальних фондів, резервних фондів, нерозподіленого прибутку;

– створення страхових резервів, достатніх для майбутніх страхових виплат;

- наявність вільних резервів, які створюються за рахунок прибутку;
- перевищення фактичного запасу платоспроможності страховика над розрахунковим нормативним запасом.

Особливу увагу законодавство приділяє забезпеченню платоспроможності страховика і чітко регламентує умови створення фондів та резервів забезпечення належного рівня фактичного запасу платоспроможності страхової компанії з страхування життя [7].

З метою захисту страхувальників від невиконання страховиком своїх зобов'язань установлюється державний контроль над інвестиційною діяльністю. Директивами Європейського Союзу встановлені розміри обсягів інвестицій страхових резервів, а саме:

- вкладення в нерухомість – не більше 10 % загального обсягу резервів за кожним об'єктом;

- вкладення в акції, які котируються та гарантовані кредити – не більше 10 % розміру резервів за кожним із видів зазначених вкладів;

- інвестиції в незабезпечені кредити – не більше 5 % за кожним їх видом;

- в акції, що не котируються, – не більше 10 % у сукупності вкладень;

- у готівку – не більше 3 % загальної суми резервів [7].

Укладаючи довгостроковий договір страхування життя, клієнт щорічно вносить до компанії обумовлену суму внесків. Після закінчення терміну договору, він може отримати не тільки накопичені кошти, але і примножити свої гроші. Оскільки, згідно з законодавством, компанії зі страхування життя повинні щорічно нараховувати на засоби страхувальників інвестиційний дохід або бонуси, інвестуючи резерви і заробляючи додатковий прибуток, зазначена у договорі страхування життя величина інвестиційного доходу не повинна перевищувати чотирьох відсотків річних [7].

Вагомим внеском у розвиток страхування життя є врегулювання питань з державного контролю за таким видом діяльності, що відбулось з прийняттям Закону України "Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг" та Указу Президента України №1153/2002 від 11.12.2002 р. Відповідно до закону, державна політика розвитку страхування життя в Україні є частиною загальної соціально-економічної політики. Уповноваженим державним органом виконавчої влади у сфері страхування є Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України (Держфінпослуг) [2]. Відповідно до Закону України "Про внесення змін до закону України "Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні" від 07.07.2011 р. №3610-VI, Державну комісію з цінних паперів та фондового ринку названо Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

Сутність державного регулювання страхування життя в Україні відображена в законодавчих актах, а саме в: Конституції України, актах Верховної ради, Президента України, Кабінету міністрів України, Нацкомфінпослуг, інших центральних органах державної влади. Об'єкти страхування, види обов'язкового страхування, загальні умови здійснення страхування, вимоги до договорів страхування життя і порядок здійснення державного нагляду за діяльністю страховиків з страхування життя та інших видів страхування – визначаються Цивільним та Господарським кодексом України, Законом України "Про страхування", іншими законодавчими актами.

Згідно з законодавством до системи державного регулювання страхування входять (рис. 2):

За допомогою податкових пільг держава створила сприятливі умови та додаткові стимули для населення щодо укладання договорів довгострокового накопичувального страхування життя. Це є ще одним фактором соціального захисту і пенсійного забезпечення населення, внутрішнім джерелом довгострокового інвестування економіки держави.

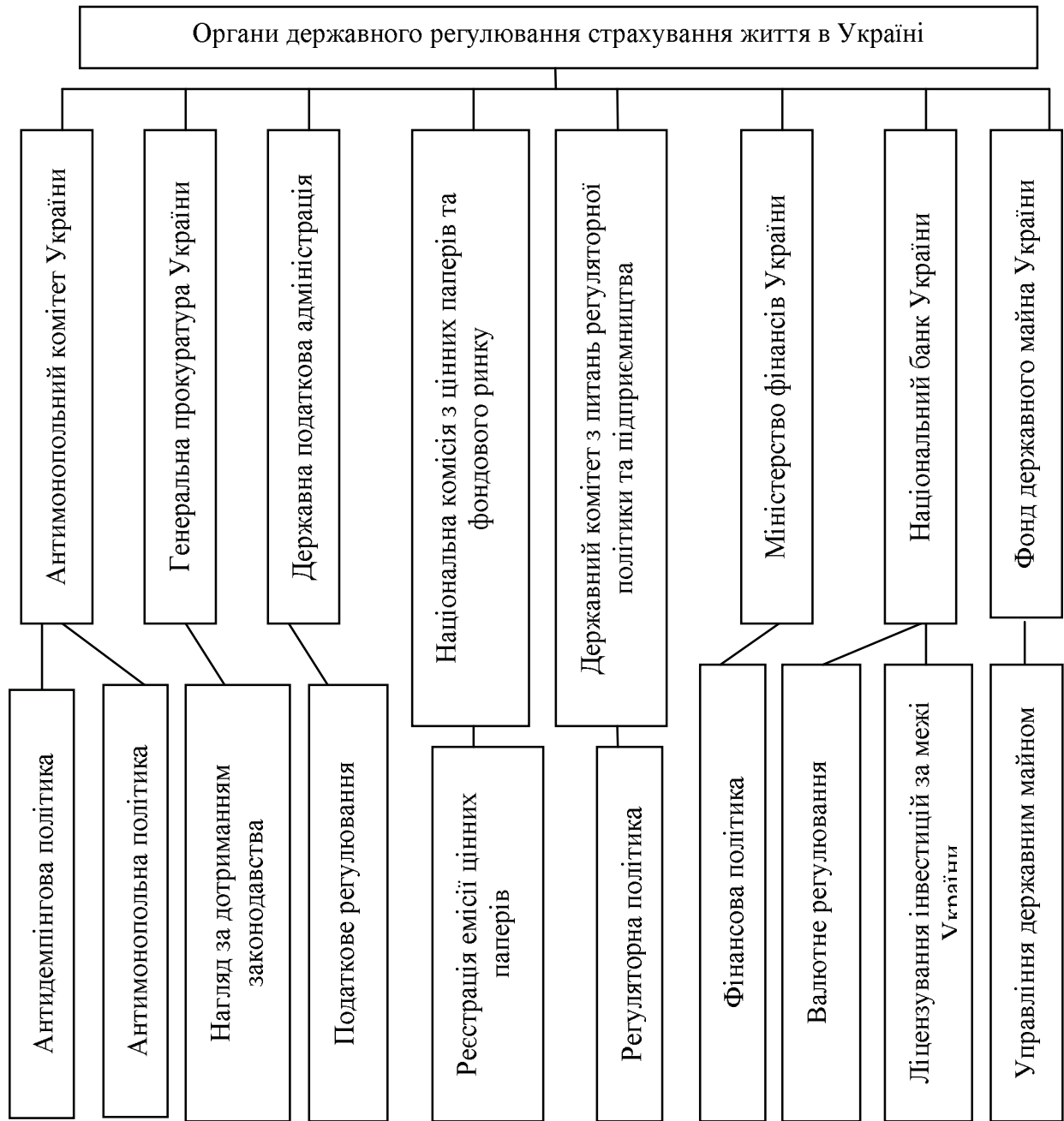

Рис. 2. Структура органів державного регулювання страхування життя в Україні [10]

Розглянемо переваги та недоліки довгострокового та короткострокового страхування життя (табл. 1).

Короткострокові договори страхування не мають законодавчо пільг у оподаткуванні, і не оподатковуються при виплаті сум страхувальнику, оскільки не містять елементів накопичення. При виплатах сум вигодо набувачам, оподаткування здійснюється на таких самих умовах, як і при довгостроковому страхуванні життя.

Договір страхування – є основним документом, що відображає страхування життя і підтверджує його юридичну дійсність. Порівняльний аналіз договорів довгострокового та короткострокового страхування життя показав, що для компанії та для застрахованого, держава створила сприятливі умови у довгостроковому страхуванні життя. Для компанії створено податкові пільги, що зменшують оподаткування

прибутку від страхування життя, а для людини заохоченням є повернення частини податків. Поряд з цим, велика частина доходів населення залишається неоподаткованою, і не підлягає державному нагляду.

Таблиця 1

Порівняльні характеристики договорів страхування життя

Показники	Довгостроковий договір страхування життя	Короткостроковий договір страхування життя
Строк дії договору	Понад 10 років	Менше ніж 3 роки
Оподаткування страхових платежів у страховика	0% 3% – якщо договір достроково припиняється	3%
Пільги в оподаткуванні страхових платежів у страхувальника – юридичної особи	До складу валових витрат кожного звітного податкового періоду (наростаючим підсумком) відносять суму таких внесків, яка сукупно не перевищує 15% від заробітної плати, нарахованої найманій особі протягом податкового року, на який припадають такі податкові періоди, але не більше від величини місячного прожиткового мінімуму, який діє для працездатної особи на 1 січня звітного податкового року, помноженої на 1,4 та округленої до найближчих десяти гривень. Якщо договір достроково припиняється – податкові пільги скасовуються.	Не входять до складу витрат.
Пільги в оподаткуванні страхових платежів у страхувальника – фізичної особи	До 15% від заробітної плати, нарахованої найманій особі протягом податкового року, на який припадають такі податкові періоди, але не більше від величини місячного прожиткового мінімуму, який діє для працездатної особи на 1 січня звітного податкового року, помноженої на 1,4 та округленої до найближчих 10 грн. Якщо договір достроково припиняється – податкові пільги скасовуються.	Не входять до складу витрат
Оподаткування страхових виплат застрахованому	1) 15% від 60 % суми одноразової страхової виплати при досягненні застрахованою особою певного віку, обумовленого у договорі страхування, чи при її дожитті до закінчення строку такого договору; 2) 15% від 60% регулярних та послідовних виплат; 3) 15% викупної суми при достроковому розірванні страхувальником договору довгострокового страхування життя; Крім випадків виплат резиденту, який має вік, не менше за 70 років, або отримує інвалідність I гр.	Не оподатковується.
Оподаткування страхової виплати вигодонабувачу	5% у разі успадкування членом подружжя спадкодавця; 15% для інших.	5% у разі успадкування членом подружжя спадкодавця; 15% для інших

Висновок. Детальний розгляд законодавства "Про страхування" дав нам можливість зробити висновки, що попри важливі зміни та його удосконалення, залишається багато нерегульованих питань щодо організації страхування життя в Україні, а саме:

– об'єднання страхування життя з іншими видами страхування (медичне та пенсійне) – як наслідок збільшення джерел доходів страховика, фінансове забезпечення відшкодування страхових випадків;

– питання статутного фонду страховика – мінімальний статутний фонд страховика, що визначено законодавством, на нашу думку, повинен зростати відповідно зростанню страхових премій у компанії з метою їх додаткового забезпечення;

– запровадження податкових пільг для страхувальників (застрахованих) за програмами короткострокового страхування життя;

– перестраховування страховика в компаніях-перстраховиках за інвестиційним рівнем на ААА Національної рейтингової шкали;

– питання пенсійного забезпечення через довгострокове страхування життя на основі II рівня пенсійного забезпечення;

– розширення напрямів інвестиційної та кредитної діяльності страхової компанії.

Законодавство про страхування життя багато уваги приділяє організаційному аспекту створення та функціонування страховиків, але жодним чином, лише виконання умов законодавства не може відобразити стан та надійність компанії з страхування життя, і тим більше, впливати на вибір компанії, в якій хоче людина здійснити страхування життя. Тому, виникає об'єктивна необхідність з'ясування теоретико-методичних засад діяльності таких компаній для прийняття рішень щодо страхування життя.

1. Про результати перевірки стану погашення заборгованості за знеціненими страховими внесками громадян України, розміщеними до 2 січня 1992 р. в установах колишнього Укрдержстраху № 6-2 від 16 березня 2004 р. – К. : Рахункова палата України, 2004. – Випуск 9.
2. Закон України "Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг" № 2664-III від 12 липня 2001 р // Відомості Верховної Ради. – 2002. – № 1. – Ст. 1.
3. Офіційний журнал L 345. – 19.12.2002. – С. 1–51.
4. Закон України "Про внесення змін до Закону України "Про страхування" від 22.12.2010 р. № 2850-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua>.
5. Закон України "Про внесення змін до Закону України "Про страхування" від 07.07.2005р. № 2774-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua>.
6. Залетов О.М. Убезпечення життя : [Монографія] / О.М. Залетов – К. : Міжнародна агенція "БІЗОН", 2006. – 688 с.
7. Закон України "Про страхування" від 7 березня 1996 р. № 85/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 18. – С. 78.

References

1. *About the results of verification of the state of debt liquidation after the depreciated insurance payments of citizens of Ukraine, placed to January, 2, 1992 in establishments of former Ukraine № 6-2 from March, 16, 2004.* Kyiv: Rozrahynkova palata Ukrainy, 2004. Print.
2. "On financial services and state adjusting of financial services markets. Zakon Ukrainy №2664-III, July, 12, 2001." *Vidomosti Verhovnoyi Rady* 1(2002). Print.
3. Official magazine of L 345 19 Dec.2002: 1-51. Print.
4. On bringing of changes to Law of Ukraine "On insurance". Zakon Ukrainy 22.12.2010 № 2850-VI. Web. <http://www.kmu.gov.ua>.
5. On bringing of changes to Law of Ukraine "On insurance" 07.07.2005. №2774-IV, Zakon Ukrainy. Web. <<http://www.kmu.gov.ua>>.
6. Zaletov, O.M. *Protection of life*. Kyiv : Mizhnarodna agentsiya "BISON", 2006. Print.
7. "On insurance. Zakon Ukrainy. 7 March 1996 № 85/96 – VR." *Vidomosti Verhovnoyi Rady Ukrainy* 18(1996). Print.

Рецензенти:

Ткачук І.Г. – доктор економічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки, завідувач кафедри фінансів Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Мальований М.І. – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів і кредиту Уманського національного університету садівництва Міністерства аграрної політики та продовольства України.

УДК 336.647/.648

ББК 65.9(4Укр)29-93

Білий М.М.

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО БІЗНЕСУ**

ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»,
Міністерства освіти і науки України,
кафедра фінансів,
76000, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57,
тел.: 0991731896
e-mail: biluy.m@i.ua

Анотація. У статті розглянуто ключові положення теоретико-методологічних засад формування фінансових ресурсів суб'єктами малого бізнесу. У результаті систематизації підходів науковців до трактування сутності фінансових ресурсів суб'єктів господарювання уточнено їхнє визначення й виокремлено їхні ключові ознаки. Також застосування нових підходів до визначення економічної природи фінансових ресурсів дало змогу довести необхідність розрізнення понять “джерело фінансових ресурсів” і “фінансові ресурси”. За результатами дослідження побудовано структурно-логічну схему формування фінансових ресурсів для суб'єкта малого бізнесу.

Ключові слова: суб'єкти малого бізнесу, фінансові ресурси, джерела фінансування малого підприємства.

Bilyi M.M.

**THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF PROVIDE
FINANCIAL RESOURCES OF SMALL BUSINESSES**

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University,
Ministry of Education and Science of Ukraine,
Department of finance,
Shevchenko str., 57, Ivano-Frankivsk,
76018, Ukraine,
tel.: 0342752391,
e-mail: biluy.m@i.ua

Annotation. The article reviews the key provisions of theoretical and methodological foundations of financial resources by small businesses. As a result of systematization of scientists approaches to the interpretation of the nature of financial resources entities clarified their determination and singled out their key features. Also new approaches to determining the economic nature of the financial resources made it possible to prove the necessity of distinguishing between the concepts of "source of funds" and "financial resources". The study built structural and logical scheme of financial resources for small businesses.

Keywords: small businesses, financial resources, sources of financing for small businesses.